

THE EUROPEAN DISCOVERY OF CHINA

POMPEU FABRA UNIVERSITY BARCELONA

LA XINA QUE ELS EUROPEUS VAN DESCOBRIR: LA DINASTIA MING

ELS SISTEMA EDUCATIU EN L'ÈPOCA MING

Durant una nit turmentosa de l'any 1487, un vaixell coreà que transportava un distingit erudit coreà va perdre de vista la costa coreana i va naufragar a la costa xinesa. Els supervivents van ser rodejats immediatament per una banda de pirates que van provar de saber qui eren aquests nàufrags. Cap dels supervivents parlava xinès, però l'erudit coreà havia rebut una exquisida educació confuciana i podia escriure'l. Els seus segrestadors pirates eren pobres i vestien amb draps, però van entendre el seu missatge escrit i n'hi van enviar un altre de resposta. En altres llocs, ser capaç de llegir i d'escriure no era un tret imaginable d'uns pirates al segle XV. Doncs, com és possible que a la Xina Ming fins i tot els estrats més baixos de la societat no eren completament analfabets?

Al començament del seu regne, l'emperador Hongwu mirava amb desconfiança els erudits i els seus exàmens. Però per tal de tenir una administració pública intel·lectual i efectiva havia d'engegar un sistema d'educació bàsica que proporcionés l'alfabetització elemental fins i tot als nivells inferiors.

Cap a la fi del seu regnat, s'havien establert escoles públiques i privades en cadascuna de les prefectures, subprefectures i comarques, i Hongwu havia publicat una sèrie d'edictes exhortant fins i tot a les vil·les i als barris urbans a obrir escoles comunitàries. I per aquesta raó els pirates podien intercanviar missatges per escrit després del naufragi coreà.

Els exàmens tenien lloc regularment als tres nivells de prefectura, província i capital. L'estat finançava les escoles comarcals i prefecturals per a aquells que havien obtingut el primer grau. Això s'estenia a més o menys mig milió de persones o, per ser més precisos, mig milió d'homes, ja que les dones eren excloses del sistema educatiu. La competició era extrema, ja que el *numerus clausus* eren la norma a tots els nivells, i només tres-cents podien passar cada cop el nivell més alt dels exàmens metropolitans i obtenir el molt desitjat grau superior, el "jinshi": només 24.000 el van aconseguir durant tota la dinastia. Els "jinshi" eren una minoria selecta que passaven els tres nivells dels exàmens, i que a més superaven els exàmens imperials finals.

Com queda palès, alguns dels "jinshi", un cop amb el grau desitjat a la butxaca, començaven una vida ociosa, amb honors i privilegis no massa diferent de la d'aquells cavallers anglesos del segle XVIII que apareixen a les novel·les de Jane Austen. Es passaven la vida assistint a banquets i a reunions amb altres cavallers cultes com ells, en què pintaven, gaudien de la natura i discutien sobre afers culturals.

Però la gran majoria dels "jinshi" rebien càrrecs públics i exercien una carrera a l'administració pública. Aquests eren els "laohu ban", els "tigres" del país. La Xina era una societat molt jeràrquica, però aconseguir l'estatus més alt no depenia directament de la riquesa o del naixement: l'èxit en els exàmens era la clau.

Els exàmens estaven oberts a tots els homes, independentment de la procedència, ja que l'Estat volia els qui tenien més talent per omplir les files de la seva burocràcia. Òbviament, els rics tenien millors oportunitats, de la mateixa manera que els fills dels erudits; però la mobilitat social existia. Les escoles s'havien generalitzat i fins i tot una petita comunitat podia unir esforços per impulsar els seus joves més brillants a l'escala social, amb l'esperança que un cop a dalt, els podrien protegir.

La mobilitat social garantida per aquests exàmens era significativa especialment al principi de la dinastia, quan el 75% dels candidats provenien de famílies sense connexions prèvies al món erudit, mentre que aquells que provenien de famílies erudites només eren un 25%. Aquesta situació, que mostra un alt nivell de mobilitat social i que obre oportunitats reals per al talent, durarà més d'un segle, i l'escala promotora encara estarà disponible per a la gent comuna fins a la fi del segle XVI.

Una altra diferència significativa amb les dinasties prèvies era que els candidats amb èxit provenien majoritàriament del sud. Tres segles de caos al nord i la seva ocupació successiva per pobles estrangers havia causat una emigració contínua de les famílies erudites cap al sud, on esperaven trobar millors oportunitats. A més, l'expansió marítima del sud-est xinès havia portat una riquesa important a les províncies costaneres. Per això les províncies de Fujian, Zhejiang, Jiangsu i fins i tot Jiangxi tenien el més alt nombre de "jinshi" de tota la Xina.

Convé tenir present que tots els viatgers europeus entraran a la Xina pel sud-est, on l'èxit als exàmens era un tema popular de conversa que, sense cap mena de dubte, va atreure el seu interès.

Aquells que suspenien els exàmens, per altra banda, eren igualment importants, ja que podien fer-se mestres dels centenars de milers d'escoles comunals. Alguns es van convertir en tutors privats o es van ocupar d'empreses culturals, com les impremtes de llibres, que va prosperar amb els Ming. Aquells que superaven els nivells inferiors dels exàmens però que suspenien l'examen "jinshi", encara tenien certs privilegis, com l'exempció d'impostos, i podien realitzar feines menors o tècniques a les oficines públiques locals. Però ho feien amb base contractual, sense gaudir d'una posició permanent. I així és com els Ming van ser capaços de mantenir un funcionariat restringit, tot i l'augment de la població.

Els procediments dels exàmens eren extremament acurats: els candidats estaven completament aïllats en cel·les individuals, on menjaven i dormien quans els tests duraven uns dies. Per garantir la imparcialitat del jurat, els fulls d'examen tenien un nombre escrit en comptes del nom del candidat i les respostes eren copiades per uns escriptors amb una cal·ligrafia estàndard. Però amb l'alta competitivitat dels exàmens, les trampes eren inevitables, i els apunts amagats, malgrat ser severament castigats per la llei penal, no eren inusuals.

Però els exàmens tenien certs desavantatges. Donat el poder i el prestigi que conferia l'estatus oficial, aquest atreïa els homes amb més talent del país, en detriment d'altres carreres que haguessin pogut seguir. A més, el currículum dels exàmens estava fixat rígidament per l'emperador Yongle i requerien un seguiment rígid de l'ortodòxia establerta de l'escola neoconfuciana. El que s'examinava era la lleialtat al sistema, i la innovació estava prohibida. El sistema proveïa buròcrates excel·lents per segles, però suposava una barrera cap a la modernització a llarg termini. El Japó, en comparació, mai no va acceptar el sistema d'exàmens, i així el talent dels seus joves es va canalitzar en formes més diverses. Al segle XIX, això permetrà una incorporació molt més fluïda del Japó al món modern.